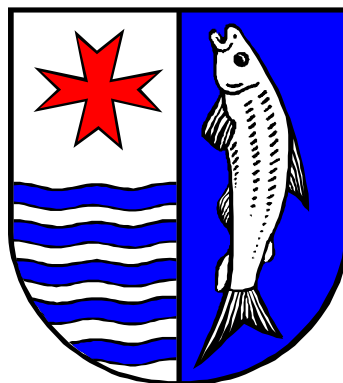

Załącznik
do Uchwały Nr ...../...../2012 r.
Rady Powiatu w Myśliborzu
z dnia ..... 2012 roku

POWIATOWY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU MYŚLIBORSKIEGO NA LATA 2012-2016

Opracowanie: Wydział Oświaty, Kultury i Sportu

Spis treści:

1. Wprowadzenie	
1.1. Wstęp.....	3
1.2. Podstawa prawna opracowania powiatowego programu opieki nad zabytkami	4
1.3. Cele programu ochrony zabytków w świetle ustawy o ochronie zabytków.....	4
2. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego w świetle ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.....	5
3. Zadania i kompetencje organów powiatu w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	7
4. Zgodność programu opieki z dokumentami krajowymi, wojewódzkimi i powiatowymi	
4.1. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury w latach 2004 – 2013.....	9
4.2. Narodowy Program Kultury: „Ochrona Dziedzictwa Kulturowego” na lata 2004-2013	11
4.3. Wojewódzka polityka w dziedzinie ochrony dziedzictwa kulturowego.....	12
4.4. Zgodność programu opieki nad zabytkami z dokumentami powiatowymi.....	18
5. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Powiatu Myśliborskiego	
5.1. Charakterystyka powiatu myśliborskiego.....	21
5.2. Krajobraz kulturowy	24
5.3. Zabytki z terenu powiatu myśliborskiego wpisane do rejestrów zabytków województwa zachodniopomorskiego	
5.3.1. Zabytki nieruchome.....	27
5.3.2. Zabytki archeologiczne.....	31
5.3.3. Zabytki ruchome.....	31
6. Analiza SWOT.....	31
7. Cele strategiczne Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2012-2016.....	32
8. Kierunki i zakres działań dla realizacji celów powiatowego programu opieki nad zabytkami	34
9. Wdrażanie powiatowego programu opieki nad zabytkami	
9.1. Instrumenty prawne i instytucjonalne	36
9.2. Instrumenty finansowe	36
10. Ocena realizacji powiatowego programu opieki nad zabytkami powiatu myśliborskiego	38

1. WPROWADZENIE

1.1. Wstęp

„Dziedzictwo kulturowe stanowi dziś z jednej strony przedmiot ochrony, z drugiej zaś potencjał, który winien zostać wykorzystany dla przyszłego rozwoju”¹. Powiat myśliborski posiada znaczne zasoby dziedzictwa kulturowego. Ogromną zaletą powiatu jest jego geograficzne położenie: urozmaicony krajobraz, bogaty w lasy i jeziora, zdrowe powietrze i wodę. Wszystko to przyczynia się do rozwoju turystyki. Świadomość potrzeby ochrony zabytków dla nas i dla przyszłych pokoleń jest coraz powszechniejsza wśród mieszkańców naszego regionu. Jednak nie każdy do końca wie, jak właściwie należy zadbać o zabytek. Dlatego stworzenie programu opieki nad zabytkami przez powiat jest ważnym czynnikiem w upowszechnianiu tej wiedzy i pomaganiu właścicielom zabytków w dbaniu o ich należyty stan i atrakcyjny wygląd. Zabytki nie mogą kojarzyć się z zapuszczonymi budynkami, ruinami, do których nie można wejść. Zabytki – to świadectwo naszej historii, w naszym więc interesie, powinno być zaprezentowanie ich z jak najlepszej strony.

Umiejętne zaadaptowanie obiektów zabytkowych, a przede wszystkim dbanie o ich dobry stan techniczny (poprzez bieżące remonty i konserwacje) podnosi atrakcyjność nie tylko tych obiektów, ale i całej miejscowości. Wartość turystyczną powiatu mierzy się istnieniem zadbanych zabytków, tworzących niepowtarzalny charakter, przyciągający turystów. Powolne zastępowanie zabytków ich imitacjami lub obiektami nowoczesnymi doprowadzi do utraty turystycznej atrakcyjności naszego regionu.

Głównym celem sformułowania dokumentu jest dążenie do znaczącej poprawy stanu zasobów lokalnego dziedzictwa kulturowego oraz zachowania krajobrazu kulturowego powiatu myśliborskiego poprzez określenie podstawowych uwarunkowań oraz rozwiązań, które temu służą.

---

¹ Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” na lata 2004-2013, Warszawa 2004, s. 41

1.2. Podstawa prawna opracowania powiatowego programu opieki nad zabytkami

Podstawą prawną niniejszego opracowania jest Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r., Nr 162, poz. 1568, Dz. U. z 2004 r. Nr 96, poz. 959 i Nr 238, poz. 2390 oraz z 2006 r. Nr 50, poz. 362, Dz. U. z 2006 r. Nr 126, poz. 875).

1.3. Cele programu ochrony zabytków w świetle ustawy o ochronie zabytków

„ Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Myśliborskiego na lata 2012-2016 ” został opracowany celem realizacji zapisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2003 Nr 162 poz. 1568 ze zm.). Ustawa wprowadza obowiązek sporządzania programów opieki nad zabytkami przez samorządy - zarówno na szczeblu wojewódzkim, powiatowym, jak i gminnym. Zgodnie z art. 87 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy Zarząd Powiatu sporządza na okres 4 lat powiatowy program opieki nad zabytkami, który po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków przyjmuje Rada Powiatu. Program ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym, a z jego realizacji Zarząd Powiatu sporządza co dwa lata sprawozdanie, które następnie przedstawia Radzie Powiatu. Opracowany program zostanie przyjęty do realizacji na okres 2012-2016, co jest związane z koniecznością realizacji zadania własnego przez samorząd powiatowy. Szczegółowe cele powiatowego programu opieki nad zabytkami zawarte są w art. 87 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami i należą do nich:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;

- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Tworząc Program opieki nad zabytkami w Powiecie Myśliborskim założono, że zasoby regionalnego dziedzictwa kulturowego są zasadniczym czynnikiem wpływającym na kształtowanie tożsamości regionalnej. Zasoby te określają i wyznaczają w dużym stopniu uwarunkowania rozwoju powiatu, stanowiąc obciążenie, ale i będąc szansą promocji. Głównym celem sformułowania Programu jest dążenie do znaczącej poprawy stanu zasobów regionalnego dziedzictwa kulturowego oraz zachowania krajobrazu kulturowego powiatu poprzez określenie warunków organizacyjnych i finansowych w zakresie leżącym w kompetencjach powiatu, a także włączenie zabytków w rozwój gospodarczy i społeczny powiatu.

Formułując Program opieki nad zabytkami przyjęto zadania należące z mocy ustawy do obowiązków powiatu, między innymi opieki nad zabytkami, do których powiat myśliborski posiada tytuł prawny oraz zarysowano ogólną politykę powiatu w dziedzinie opieki nad zabytkami, nie naruszając przy tym kompetencji poszczególnych gmin i praw właścicieli.

2. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego w świetle ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami definiuje pojęcie zabytku. Jest to nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie

leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zabytki podzielono na grupy.

Pierwszą grupą są zabytki nieruchome, do których zaliczają się krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, a zwłaszcza kopalnie, huty, elektrownie i inne zakłady przemysłowe, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Drugą grupę stanowią zabytki ruchome: dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje, numizmaty, militaria, sztandary, pieczęcie, odznaki, medale i order, wytwory techniki, materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne.

Trzecią grupą są zabytki archeologiczne: pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ochronie mogą podlegać także nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Organami ochrony zabytków są:

- Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków,
- wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

Wojewoda, na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, może powierzyć w drodze porozumienia wykonywanie części kompetencji wojewódzkiego konserwatora zabytków gminom i powiatom, z wyjątkiem prowadzenia rejestru zabytków i wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Ochrona zabytków polega na podejmowaniu przez administrację publiczną działań mających na celu zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie, zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków, udaremnienie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków, przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub

nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę, kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków, uwzględnienie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Formami ochrony są wpis do rejestru zabytków, uznanie za pomnik historii, utworzenie parku krajobrazowego, ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

3. Zadania i kompetencje organów powiatu w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Szczegółowy zakres zadań i kompetencji organów samorządu powiatowego w odniesieniu do problematyki ochrony dóbr kultury został uregulowany przede wszystkim w dwóch ustawach:

- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym.

· art. 4 ust. 1 - Zawiera generalną zasadę, że powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym. Ustawodawca wymienia wśród 22 kategorii zadań publicznych powiatu kulturę i ochronę dóbr kultury. Katalog ten ma charakter zamknięty, rozszerzyć go może jedynie przepis ustawy szczególnej.

- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na Powiat obowiązek sporządzenia powiatowego programu opieki nad zabytkami. Program opieki przyjmuje rada powiatu po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Następnie dokument ten jest ogłaszany w wojewódzkim dzienniku urzędowym. Z realizacji tegoż programu zarząd powiatu sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia radzie powiatu. Co cztery lata program ten powinien być aktualizowany. Organ stanowiący powiatu może udzielić dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale. Zadaniem własnym jednostki samorządu terytorialnego jest sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, do którego tytuł prawny posiada. Zadaniem starosty jest ustanawianie, na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, społecznego opiekuna zabytków. Starosta, w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, może umieszczać na zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru znak informujący

o tym, iż zabytek ten podlega ochronie. Ponadto zadania Powiatu z zakresu kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami wpisane są w ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 1998 r., Nr 98, poz. 578, tekst jedn. Dz. U. z 2001, Nr 142, poz. 1592, ost. zm. Dz. U. z 2004 r., Nr 214, poz. 1806) w art. 4 ust. 1 pkt 7. Obowiązek opracowania i wdrożenia Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami nakłada art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.):

Art. 87. 1. Zarząd powiatu sporządza na okres 4 lat powiatowy program opieki nad zabytkami.

2. Program, o którym mowa w ust. 1, ma na celu, w szczególności:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

3. Powiatowy program opieki nad zabytkami przyjmuje rada powiatu po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

4. Program, o którym mowa w ust. 3, jest ogłaszany w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

5. Z realizacji programu zarząd powiatu sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się radzie powiatu.

4. Zgodność programu opieki z dokumentami krajowymi, wojewódzkimi i powiatowymi

4.1. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury w latach 2004 – 2013

Misją Narodowej Strategii Rozwoju Kultury jest: „zrównoważony rozwój kultury jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całokształt historycznego i cywilizacyjnego dorobku Polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwój regionów.”

Formułując zadania powiatu w zakresie ochrony dóbr kultury musimy realizować powyższy cel.

Tezy Narodowej Strategii zakładają zwiększenie poziomu aktywności na szczeblu regionalnym w sferze kultury. Dotyczy to „ umiejętne wkomponowania zadań z obszarów kultury w plan rozwojowy regionu, przy założeniu, iż rozwój kultury wspiera poprawę jakości potencjału regionu w dziedzinie kapitału intelektualnego oraz kapitału społecznego. Przygotowanie regionów (władz samorządowych i partnerów społecznych oraz instytucjonalnych) do tej aktywności jest ważne dla pozyskiwania funduszy Unii Europejskiej (w tym i z edycji INTERREG), także w kontekście następnego okresu programowania na lata 2007–2013”².

W założeniach Państwo Polskie powinno być partnerem dla jednostek samorządu terytorialnego i wspólnie z nimi kształtować kulturę w regionach. Do tego celu „niezbędne jest zinstytucjonalizowanie platformy współpracy pomiędzy państwem a samorządami, a także w większym stopniu wykorzystanie możliwości tworzenia i prowadzenia wspólnych instytucji i wspólnych inwestycji w sferze kultury. Samorządy terytorialne powinny zyskać większą motywację w kształtowaniu instytucjonalnego zaplecza dla rozwoju kultury, w tym do wypełniania założonych w lokalnych strategiach rozwoju celów w sferze kultury, a rola państwa powinna sprowadzać się do badań naukowych i monitorowania tej sfery oraz do skutecznego zapobiegania sytuacjom kryzysowym. Jednocześnie Minister Kultury powinien posiadać odpowiednie środki na sprawowanie mecenatu nad działalnością instytucji kultury oraz instrumenty o charakterze

---

² Narodowa Strategia Kultury, s. 112-113

motywującym, za pomocą których możliwa będzie realizacja polityki kulturalnej państwa w regionach”³.

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury wskazuje bardzo ważną przemianę w kształtowaniu podejścia do sposobów ochrony dziedzictwa kulturowego. Współczesna ochrona zabytków powinna skupiać się na aktywnym działaniu ze względu na „rosnące znaczenie powiązania kultury z rozwojem gospodarczym i dochodami regionów”. Elementy naszej spuścizny kulturowej powinny zostać wykorzystane dla podjęcia działań w kształtowaniu zintegrowanych produktów turystycznych.

Strategicznymi obszarami w okresie programowania 2004–2013 są m.in. ochrona dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie ochrona i rewaloryzacja zabytków⁴.

Rolą Ministra Kultury oraz jednostek samorządu terytorialnego jest motywowanie społeczności do partycypacji w funkcjonowaniu sfery kultury, w tym do dobrowolnego udziału w finansowaniu instytucji i wydarzeń kulturalnych oraz twórców za pomocą stworzonych narzędzi podatkowych. W tym celu Minister Kultury i samorządy powinny rozszerzyć obowiązki odpowiednich komórek swoich urzędów w zakresie promocji społecznej odpowiedzialności obywateli za kulturę (wspólne kampanie promocyjne, powstawanie społecznych paneli eksperckich i ciał doradczych związanych z możliwością pozyskania dodatkowych funduszy na kulturę w regionach).

W związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej w równym stopniu zadaniem Ministra Kultury, jednostek samorządu terytorialnego i instytucji kultury staje się pozyskanie środków na kulturę z funduszy strukturalnych oraz innych środków Unii Europejskiej. W tym celu Minister Kultury i samorządy powinny zapewnić odpowiednie środki na wkład własny do projektów realizowanych w sferze kultury. Celem częściowym w Narodowej Strategii Rozwoju Kultury jest m.in. zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków⁵. Jednostki samorządu terytorialnego zostały określone jako partnerzy w finansowaniu wdrażania Narodowej Strategii Kultury.

---

³ Narodowa Strategia Kultury, s. 114

⁴ Ibidem, s. 115

⁵ Narodowa Strategia Kultury, s. 114

4.2. Narodowy Program Kultury: „Ochrona Dziedzictwa Kulturowego” na lata 2004-2013

Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” jest dokumentem służącym wdrożeniu Narodowej Strategii Rozwoju Kultury w latach 2004 – 2013 w sferze spuścizny kulturowej Polski, stworzonym przez zespół ekspertów przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Jego celem jest poprawa stanu i dostępności zabytków poprzez:

- a) tworzenie warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków,
- b) kompleksową rewaloryzację zabytków i ich adaptację na cele społeczne,
- c) zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości,
- d) tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- e) promocję polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą,
- f) wzmocnienie zasobów ludzkich w sferze ochrony zabytków,
- g) podnoszenie świadomości społecznej dotyczącej dziedzictwa kulturowego,
- h) zabezpieczenie zabytków i archiwaliów przed nielegalnym wywozem za granicę.⁶

Narodowy Program Kultury wskazuje możliwości finansowania ochrony dziedzictwa kulturowego ze środków publicznych: z budżetu Ministra Kultury, jednostek samorządu terytorialnego oraz funduszy strukturalnych, np.: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego - jego możliwości dla sektora kultury dotyczą przede wszystkim tworzenia, modernizacji i rozwoju infrastruktury w tym obszarze, w tym rewaloryzacji i adaptacji obiektów stanowiących dziedzictwo kulturowe lub przemysłowe. Odnosi się to przede wszystkim do tworzenia centrów kulturalnych, traktowanych jako miejsce spotkań i odgrywających znaczną rolę w wymianie kulturalnej oraz otwarciu się regionu na zewnątrz. Szczególną kategorią w infrastrukturze kulturalnej są zabytki i muzea, które mają potencjał ekonomiczny. Mogą one stanowić atrakcję turystyczną, przyczyniając się do wzrostu zainteresowania regionem zarówno dla turystów, jak i w sposób pośredni dla inwestorów. Kolejną możliwością daje Europejski Fundusz Społeczny ukierunkowany zwłaszcza na procesy dostosowawcze i unowocześnianie polityki zatrudnienia. Możliwości finansowania kultury w tym

---

⁶ Ibidem s. 118

wypadku polegają na tym, że działalność związaną z poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i produkcją kulturalną może bezpośrednio lub pośrednio przyczynić się do wzrostu liczby miejsc pracy. Najczęściej projekty kulturalne z tego zakresu są bezpośrednio lub pośrednio związane z promocją danego obszaru, a także ulepszeniem usług związanych z turystyką. Efekty działalności kulturalnej wykraczają jednak daleko poza podniesienie atrakcyjności turystycznej⁷.

4.3. Wojewódzka polityka w dziedzinie ochrony dziedzictwa kulturowego

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 (przyjęta przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego uchwałą Nr XXVI/303/05 z dnia 19 grudnia 2005r.) oraz Priorytety Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego przyjęte również przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego

Problematyka ochrony dziedzictwa i krajobrazu kulturowego oraz opieki nad zabytkami jest częścią zasobu, opisanego w uwarunkowaniach Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do 2020 roku. W diagnozie stanu województwa przedstawiono charakterystykę krajobrazu kulturowego, ze wskazaniem najcenniejszych zespołów zabytków oraz identyfikacją kluczowych problemów, do których zaliczono:

- zły stan zabytków,
- zbyt małe nakłady na rewitalizację i renowację zasobów środowiska kulturowego,
- słabo rozwinięte produkty turystyczne związane z wykorzystaniem zasobów środowiska kulturowego,
- problemy rozwojowe na obszarach założeń staromiejskich,

Charakteryzując stan i możliwości rozwoju turystyki stwierdzono: „Turystyka jest ważnym działem gospodarki województwa, który ma duże potencjalne możliwości rozwoju ...”. Rozwojowi temu sprzyjają m.in. „zabytki architektury i obiekty świadczące o bogatym dziedzictwie kulturowym regionu”.

W analizie SWOT za słabe strony uznano:

- niski poziom mechanizmów wsparcia rozwoju kultury i dziedzictwa kulturowego,
- małe wydatki jednostek samorządu terytorialnego na ochronę dziedzictwa kulturowego,

- słabo rozwinięte produkty turystyczne związane z wykorzystaniem zasobów środowiska naturalnego i kulturowego.

Wśród 6 zdefiniowanych celów strategicznych problematyka ochrony zabytków i opieki nad zabytkami została wskazana w:

- celu nr 1: Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania (w zadaniu – rozwój i promocja produktów turystycznych),
- celu nr 3: Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu (w zadaniu - Rozwój małych miast, rewitalizacja i rozwój obszarów wiejskich),
- celu nr 4: Zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka rolna (w zadaniu nr 4 - Rewitalizacja obszarów zurbanizowanych)
- celu nr 6: Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu (w działaniu - Wzmacnianie tożsamości społeczności lokalnej i Wspieranie działań aktywizujących rynek pracy).

W dokumencie uzupełniającym o nazwie Priorytety Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego wysoko oceniono rozwój kulturalny i znaczenie sztuki w kondycji społeczności lokalnej i znaczenia dziedzictwa historycznego w budowie tożsamości społecznej. Także w priorytecie dotyczącym kształtowania i utrzymania ładu przestrzennego wspomniano o zachowaniu wartości środowiska kulturowego i przyrodniczego. Problematyka została rozwinięta w celach operacyjnych:

- Przeciwdziałanie degradacji przestrzeni przez nieskoordynowaną działalność inwestycyjną – priorytet 3:

- Ochrona krajobrazu naturalnego i kulturowego

oraz priorytet nr 5:

- Dbłość o utrzymanie historycznego kształtu wartościowych zespołów urbanistycznych i architektonicznych.

Podobnie w celu operacyjnym „Racjonalizacja wykorzystania przestrzeni zagospodarowanej i przekształconej” jako pierwszy znalazł się priorytet: Rewaloryzacja i rewitalizacja centrów miejskich. W celu operacyjnym „Integracja społeczności regionu” jako priorytet nr 2 zapisano Badanie i dokumentowanie historii oraz teraźniejszości regionu.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013 uchwalony 22.11.2007 r.

Diagnoza w zakresie kultury i środowiska kulturowego wskazuje na jego duży potencjał w programach rozwojowych. Stan bazy muzealnej oszacowano na 22 jednostki. Uznano, że krajobraz kulturowy to znakomite świadectwo burzliwej historii i ścierania się wpływów polskich, zachodnioeuropejskich i skandynawskich. Dziedzictwem są zachowane układy staromiejskie, zabytki sakralne, wsie z zachowanym przestrzennym układem historycznym i dominantami w postaci kościołów granitowych, ceglanych i ryglowych, a także zachowane zamki, układy poklasztorne, zespoły pałacowo-parkowe, które podkreślają odrębność kulturową regionu i posiadają unikalne wartości dla promocji turystyki. W diagnozie rozwoju turystyki podkreślono także deficyt w zakresie przystosowania obiektów zabytkowych do potrzeb turystyki. Główną osią priorytetową dla zagadnień opieki nad zabytkami jest oś 5 – Turystyka, kultura i rewitalizacja. Celem głównym jest podniesienie atrakcyjności województwa poprzez rozwój turystyki, kultury oraz rewitalizacji obszarów zaniedbanych i zdegradowanych. W RPO zawarto uzasadnienie wyboru osi priorytetowej, jej cele oraz opis i główne kategorie beneficjentów. Podobnie określono problematykę opieki nad zabytkami w osi priorytetowej 6- Rozwój funkcji metropolitalnych, ale ze wskazaniem obszaru Szczecina, Stargardu i 11 gmin ościennych, dla którego to obszaru wydzielono fundusze wsparcia z RPO, tym samym na projekty zawierające elementy opieki nad zabytkami i rewitalizację w RPO zabezpieczono łącznie 190 mln euro, do wykorzystania w okresie realizacji niniejszego programu. Z uwagi na naturalną zmienność warunków realizacji wsparcia, projektowane priorytety i działania zawarte w programie opieki nad zabytkami, mogące także korzystać z pozostałych priorytetów przy szczególnych typach działań, winny być konfrontowane z aktualizacjami RPO.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego uchwalony przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego uchwałą nr XXXII/334/02

z dnia 26 czerwca 2002 r. (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego nr 60, z dnia 30.08.2002 r. poz. 1357).

Plan został opracowany zgodnie z ustawą z dnia 7.07.1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym i zawiera uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne oraz bardzo obszerne opracowanie kierunków rozwoju województwa. Jednym z ważniejszych rozdziałów planu jest Dziedzictwo Kulturowe, opracowane na podstawie Studium Ochrony Dóbr Kultury i Zabytkowego Krajobrazu Kulturowego Województwa Zachodniopomorskiego, sporządzonego jako materiał analityczny i kierunkowy. W rozdziale zawarte są informacje o zagrożeniach dla zabytków i zabytkowego krajobrazu, stan ochrony środowiska kulturowego wg stanu prawnego z 2000 r. w oparciu o ustawę z dnia 15.02. 1962 r. o ochronie dóbr kultury (Dz. U. z 1999 r. Nr 98, poz. 1150) oraz ustalenia kierunkowe. W ustaleniach tych zwarto elementy polityki regionalnej ochrony i kształtowania środowiska kulturowego i przyrodniczego, wskazując na rewaloryzację jako narzędzie poprawy stanu fizjonomii krajobrazu, której celem jest osiągnięcie harmonijnego zagospodarowania przestrzeni w sensie funkcjonalnym i architektoniczno-estetycznym. W planie wskazano na potrzebę ochrony substancji zabytkowej nie objętej ustawową ochroną ale stanowiącej faktyczną wartość obszaru województwa. Ustalono zalecenia do stosowania w planowaniu miejscowym, dotyczące zabudowy historycznej, zieleni komponowanej, zabytków archeologicznych i historycznych założeń przestrzennych urbanistycznych i ruralistycznych. Wprowadzono system ochrony obszarowej środowiska kulturowego w postaci: rezerwatów kulturowych, parków kulturowych i obszarów kulturowych. Wskazano na narzędzia planowania miejscowego w postaci stref ochrony konserwatorskiej i stref ingerencji konserwatorskiej. Dla większej liczby wartościowych struktur przestrzennych zaproponowano utworzenie Zespołów stref ochrony konserwatorskiej. Całość ustaleń została uzupełniona odpowiednim załącznikiem mapowym zawierającym system konserwatorskiej ochrony obszarowej. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa jest powszechnie respektowanym materiałem planistycznym, wprowadzanym w życie poprzez planowanie miejscowe w gminach. Adresowany do Samorządu Województwa zapis o stanowieniu Obszarów

kulturowych nie został jak dotąd zrealizowany ale nie stracił na aktualności w świetle dokumentów strategicznych oraz RPO i nadal oczekuje odpowiednich inicjatyw podejmowanych przez Urząd Marszałkowski Plan był opracowany pod rządami ustawy o ochronie dóbr kultury i obecnie po wejściu w życie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w której część narzędzi proponowanych w planie znalazła swą podstawę prawną, ustalenia planu należy formalnie zaktualizować i uwzględnić wnioski zawarte w Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami.

W zakresie systemu ochrony dziedzictwa kulturowego, obok obiektów już chronionych, Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego przewiduje wprowadzenie na obszarze powiatu następujących nowych elementów:

Park Kulturowy „Chwarszczany” (gmina Boleszkowice)

Park Kulturowy „Karsko” (gmina Nowogródek)

Obszar Kulturowy „Dolina Myśli”

Obszar Kulturowy „Boleszkowice”

Obszar Kulturowy „Doliny Rzeki Płoni”

Zespół Stref Ochrony Konserwatorskiej Gminy Myślibórz

Zespół Stref Ochrony Konserwatorskiej Gminy Nowogródek

Znacząca część postulatów ochrony dziedzictwa kulturowego zawartych w Planie wojewódzkim jest związana z nałożeniem na barki gmin oraz prywatnych właścicieli gruntów i nieruchomości dodatkowych obowiązków i obciążeń, bez zapewnienia wsparcia z budżetów służb ochrony dziedzictwa kulturowego.

Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Zachodniopomorskim do roku 2015
(przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa nr XVI/147/2000 z 23.10.2000 r.)

W Strategii Rozwoju Turystyki przyjęto jako rzecz oczywistą, że dziedzictwo kulturowe jest jednym z głównych generatorów rozwoju turystyki. Dlatego też należałoby zintegrować wysiłki (organizacyjne i finansowe) właścicieli zabytków, organizacji, instytucji, urzędów zajmujących się zabytkami i turystyką wokół wspólnej realizacji celów

programu opieki nad zabytkami i strategii rozwoju turystyki. Takim wspólnymi celami według autorów Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami mogą być:

- budowa i rozwój kompleksowych markowych produktów turystycznych wokół typów turystyki” i działanie z nim związane: „Budowa i rozwój produktów markowych turystyki miejskiej i kulturowej”;
- planowane inwestycje infrastrukturalne;
- rozwój infrastruktury szlaków historycznych i tematycznych, w tym oznakowanie tras przebiegu oraz atrakcji znajdujących się na szlakach, budowa parkingów i toalet dla odwiedzających, poprawa dojazdu do atrakcji znajdujących się na szlaku;
- budowa i modernizacja centrów informacji turystycznej;
- renowacja obiektów zabytkowych;
- renowacja i turystyczne zagospodarowanie zabytkowych rynków oraz zachowanych elementów zabytkowej zabudowy w małych miasteczkach;
- renowacja zabytkowych parków i kompleksów pałacowo – dworskich;
- restauracja zieleni miejskiej;
- „Rozwój edukacyjnej i integracyjnej funkcji turystyki w Regionie” w ramach działania - Edukacja dzieci i młodzieży wokół walorów turystycznych Regionu;
- kooperacja w zakresie wspólnego marketingu Regionu w ramach działania: Opracowanie zintegrowanego systemu promocji markowych produktów województwa;
- usprawnienie systemu informacji turystycznej w ramach działania: Budowa zintegrowanego analogowego i cyfrowego systemu informacji turystycznej;
- kształtowanie środowiska w kontekście rozwoju przestrzeni turystycznej, w ramach działań:
  - innowacje na rzecz ekorozwoju w turystyce (m.in. wdrażanie inwestycji nawiązujących w technice budowania do tradycji regionalnej - budowa w konstrukcji ryglowej (szachulcowej);
  - rozwój sieci lądowych szlaków turystycznych - tworzenie projektów liniowych przekraczających obszary administracyjne gmin, powiatów i województwa.

- W ramach działania dopracowana zostanie infrastruktura istniejących szlaków takich jak: Szlak Hanzeatyckich Kupców, Szlak Cysterski, Szlak Joannitów, Szlak Templariuszy, Europejski Szlak Gotyku Ceglanego, Szlak Solny, Szlak Latarni Morskich, Szlak Pomników Przyrody i in.,
- Wykorzystanie turystyczne terenów i obiektów powojkowych, „popegeerowskich” i przemysłowych (do celów turystycznych można wykorzystać dawne fabryki, zakłady przemysłowe, magazyny, spichlerze - obiektami o potencjale w tym zakresie są m. in.: dawna fabryka benzyny syntetycznej w Policach, spichlerze w Karlinie, Białogardzie, Nowym Worowie, Niemicy, Darłowie i in.).

4.4. Zgodność programu opieki nad zabytkami z dokumentami powiatowymi

Realizacja strategicznych zadań rozwoju powiatu, wynika zwłaszcza z ustawy z dnia 5 czerwca 1998 o samorządzie powiatowym, która z pośród pięciu głównych celów strategii rozwoju powiatu wymienia aż trzy bezpośrednio związane z potrzebami ochrony dóbr kultury:

- zachowanie wartości środowiska kulturalnego i przyrodniczego przy uwzględnieniu potrzeb przyszłych pokoleń;
- kształtowanie i utrzymanie ładu przestrzennego;
- pielęgnowanie polskości oraz rozwój i kształtowanie świadomości narodowej i kulturowej mieszkańców.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Myśliborskiego została opracowana w 2004 r. na lata 2004-2013. Misją dla powiatu myśliborskiego jest hasło: Powiat Myśliborski – konsolidująca się mała ojczyzna w Europie bez granic, współpracująca szeroko nad tworzeniem wykształconego i zdrowego społeczeństwa tak, aby było w stanie wykorzystując zasoby naturalne i walory turystyczne regionu oraz rozwijając zróżnicowaną lokalną gospodarkę podnosić poziom życia mieszkańców.

Misja wyraża wolę podejmowania wielu bardzo różnorodnych działań przez lokalne organizacje, instytucje i osoby, które współpracując w różnych dziedzinach będą przewyższać istniejące podziały wspólnie podejmując wysiłek w celu jak najbardziej efektywnego wykorzystania lokalnego potencjału mieszkańców i zasobów naturalnych oraz

konsolidowania powiatowej małej Ojczyzny. Przyszły rozwój powiatu będzie odbywał się dzięki stwarzaniu dogodnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i lokalnej – zróżnicowanej pod względem branż i struktury przedsiębiorstw – gospodarki, zwłaszcza sektora MŚP. Wykorzystując walory przyrodnicze i kulturowe regionu szczególną uwagę poświęcać się będzie tworzeniu coraz lepszych warunków dla rozwoju turystyki. Odziedziczone bogactwa zasobów lokalnych będą chronione i pomnażane zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju wyrażonymi w Agendzie 21.

Zadania związane z ochroną zabytków można znaleźć w zapisach celów strategicznych: 3 i 5 oraz precyzujących je celach szczegółowych:

Rozwinięta lokalna gospodarka (cel strategiczny 3)

3.6. Efektywny system przyjmowania turystów umożliwiający uprawianie sportu, rekreację oraz kontakt z kulturą

Według tego zapisu opierając się o posiadane zasoby naturalne sektor turystyki powinien stać się znaczącym czynnikiem rozwoju powiatu. Potrzebne jest stworzenie efektywnego systemu zapewniającego w sposób kompleksowy bardzo różnorodne usługi dla turystów, zwłaszcza weekendowych.

Spółeczność powiatu zintegrowana i stale budująca swoją lokalną tożsamość (cel strategiczny 5)

5.5. Dobrze zorganizowany system korzystania z lokalnego dziedzictwa kulturowego

Dla prawidłowego rozwoju samorządowej wspólnoty potrzebne są także więzi społeczne i poczucie lokalnej tożsamości wśród mieszkańców powiatu. Do ich rozwijania i wzmocnienia powinno być wykorzystywane dziedzictwo kulturowe, zarówno to zastane po roku 1945, jak i to przyniesione przez powojennych osadników oraz powstające w następnych dziesięcioleciach. Instytucje i organizacje mające do czynienia z różnymi formami tego dziedzictwa (muzea, archiwa, biblioteki, organizacje pozarządowe, urzędy), a działające na terenie całego powiatu i poza jego granicami należy powiązać w dobrze zorganizowany system, który będzie to dziedzictwo konserwował, rozwijał i udostępniał lokalnej społeczności oraz przyjezdnym.

Te cele wiąże ze sobą realizacja jednego z przyjętych w strategii priorytetów rozwoju:

Efektywny system przyjmowania turystów umożliwiający uprawianie sportu, rekreację oraz kontakt z kulturą

Z tymi celami oraz priorytetem wiąże się projekt realizacyjny nr 8: Sieć turystycznych ścieżek i szlaków rowerowych, którego realizacja ma przynieść między innymi następujące rezultaty: rozwinięta sieć ścieżek rowerowych i turystycznych szlaków rowerowych zaspakaja popyt mieszkańców i turystów, rozwinięta infrastruktura towarzysząca związaną z turystyką rowerową, ciekawe miejsca przyrodnicze i zabytki dostępne dla rowerzystów. Całość systemu ścieżek rowerowych ma poprawić możliwości komunikacyjne, a przede wszystkim dostępność do atrakcyjnych miejsc turystycznych i zabytków na obszarze powiatu myśliborskiego.

Również Powiatowy Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Myśliborskiego na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013-2016, będący aktualizacją poprzedniego planu na lata 2004-2007 z perspektywą na lata 2008-2011, który przyjęto Uchwałą Nr XLVI/364/2010 Rady Powiatu w Myśliborzu z dnia 28 kwietnia 2010 roku podejmuje problem opieki i ochrony zabytków

Ochrona dóbr kultury		
Proponowane działania	Zakładany efekt	
	Bezpośrednie	Pośrednie
Prowadzenie renowacji istniejących zabytków	<ul style="list-style-type: none"> • Zachowanie zabytków dla przyszłych pokoleń	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie atrakcyjności powiatu • Wzrost świadomości narodowej
Inwentaryzacja istniejących dóbr kultury	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie bazy danych dóbr kultury na terenie powiatu	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość planowania zabiegów konserwatorskich

Wprowadzenie właściwego oznakowania i opisu dóbr kultury	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie atrakcyjności powiatu 	<ul style="list-style-type: none"> • Promocja powiatu
--	---	--

Powiat Myśliborski posiada również plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych uzgodniony z Zachodniopomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Zadania w zakresie ochrony zabytków, w zakresie zabytków pozostających w Zarządzie Powiatu, znalazły również odbicie w Uchwale Nr VII/76/2011 Rady Powiatu w Myśliborzu z dnia 18 maja 2011 r. zmieniająca uchwałę Nr IV/42/2011 Rady Powiatu w Myśliborzu z dnia 25 lutego 2011 roku w sprawie uchwalenia **wieloletniej prognozy finansowej Powiatu Myśliborskiego na lata 2011-2025**.

5. Charakterystyka powiatu, zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Powiatu Myśliborskiego

5.1. Charakterystyka powiatu myśliborskiego

Od 1 stycznia 1999 roku 5 gmin dawnego województwa gorzowskiego tworzy wspólnie powiat myśliborski, wchodzący w skład województwa zachodniopomorskiego. Są to trzy gminy miejskie (ich władze znajdują się w mieście): Barlinek, Dębno i Myślibórz, oraz dwie wiejskie (władze w stołecznej wsi): Boleszkowice i Nowogródek Pomorski. Obejmuje 1187 km² powierzchni, gdzie zamieszkuje 70.442 osób. Południowo-zachodnią granicę powiatu stanowi granica państwowa na rzece Odrze, na południu graniczy z powiatem gorzowskim w woj. lubuskim, oraz powiatem strzelecko-drezdeneckim, na wschodzie z powiatem choszczeńskim, na północy z powiatami gryfińskim, pyrzyckim i stargardzkim.

Struktura zagęszczenia ludności powiatu wśród gmin miejsko-wiejskich jest równomierna. Najwięcej osób na 1 km² przypada w Barlinku (803), najmniejszą gęstość zaludnienia wskazują dwie gminy wiejskie – Nowogródek Pomorski i Boleszkowice (22,5).

Powiat myśliborski prawie w całości leży na Pojezierzu Myśliborskim, które rozciąga się od Odry po górną Płonię. Krajobraz powiatu kształtuje pagórkowaty wał czołowomorenowy, stosunkowo niski, rzadko przekraczający wysokość 100 m n.p.m. Najwyższe wzniesienie o nazwie Długogóra osiąga 115 m n.p.m. i znajduje się na południowy - zachód od Czernikowa. Krajobraz urozmaicają piękne, duże jeziora. W powiecie myśliborskim jest ponad 40 jezior (powyżej 10 ha) o łącznej powierzchni ponad 2600 ha, które skupione są przede wszystkim w północnej części powiatu. Tu mają swoje źródła rzeki Myśla (prawy dopływ Odry), Kosa (prawy dopływ Myśli) i Płonia (prawy dopływ Odry). Najdłuższa z nich - Myśla płynie prawie w całości w powiecie myśliborskim. Długość 95,6 km, powierzchnia dorzecza - 1334 km². a także na jeziorach jako wyspy. Na Jeziorze Barlineckim objęto ochroną 4 wyspy, na Jeziorze Ostrowieckim - 3, na Jeziorze Sitno Wielkie - 2 oraz po jednej na Jeziorze Golenickim i Karskim Wielkim.

Powierzchnia powiatu to w 42% lasy, które rozłożone są równomiernie, przy czym największe ich skupisko znajduje się w północno-wschodniej i południowej części powiatu (gminy: Barlinek i Dębno). Największymi kompleksami leśnymi w powiecie są: Puszcza Barlinecka oraz kompleks leśny w okolicach Dębna.

Na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2009 nr 151 poz. 1220 tekst jednolity), za formy ochrony przyrody należy uznać m.in. rezerваты, parki krajobrazowe wraz z ich otulinami, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000. Formę przestrzenną mogą mieć również niektóre pomniki przyrody, użytki ekologiczne, a zwłaszcza zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.

Na terenie powiatu występują 424 pomniki przyrody, zgrupowane w 40 stanowiskach. Najliczniej występują drzewa pomnikowe, których jest 393 sztuki (w tym dąb 367 szt., lipa drobnolistna - 12 szt., buk - 7 szt.). Do pomników przyrody zalicza się tu też 16 skał oraz torfowisko, roślinność wodną i źródłisko.

Wyodrębniono także lasy wodochronne, glebochronne, lasy stanowiące ostoję zwierząt chronionych i lasy cenne. Ponadto na terenie powiatu znajdują się gniazda orła bielika (8 szt.) i bociana czarnego (4 szt.). oraz występuje szereg użytków ekologicznych. Występują one głównie w obrębie Lasów Państwowych,

Wg. dostępnych danych, na terenie powiatu obszary wyróżniające się szczególnymi walorami przyrodniczymi objęto ochroną poprzez powstanie rezerwatów przyrody oraz parków krajobrazowych:

Rezerваты przyrody parki krajobrazowe:

- **Barlinecko-Gorzowski Park Krajobrazowy (część)**. Powierzchnia parku wynosi około 23 982,91 ha Obejmuje głównie lasy (87%) głównie bory mieszane, lasy mieszane, bory świeże, bory mieszane, bory wilgotne, oraz na terenach zabagnionych – olsy (Puszcza Barlinecko-Gorzowska). Siedliska bagienne i liczne jeziora są miejscem występowania fitocenoz szuwarowych z bogatą fauną, w szczególności awifauną (źródłkowa dolina rz. Płoni). Działalność Parku opiera się na koordynacji działań z pięcioma gminami (Barlinek i Nowogródek Pomorski z powiatu Myśliborskiego, Pełczyce z powiatu Choszczeńskiego, Kłodawa z powiatu Gorzowskiego i Strzelce Krajeńskie ze Strzelecko – Drezdeneckiego).
W lasach
- **Park Krajobrazowy „Ujście Warty”**. Położony jest w dolinie Odry w gminie Boleszkowice. Pozostała część znajduje się w województwie lubuskim, w przyujściowym odcinku Warty. Celem ochrony jest zachowanie w stanie naturalnym łąk, bagien, starorzeczy, zbiorników wodnych, wydm oraz terenów zalesionych na terenie zalewowym dolnego odcinka Odry. Występuje tam duża liczba ptactwa wodno-błotnego wymagająca skutecznej ochrony.
- **Rezerwat Przyrody *Markowe Błota*** (gmina Barlinek) jest rezerwatem typu torfowiskowego, głównym przedmiotem ochrony jest biocenoza torfowiskowo-bagienna; jest to miejsce gniazdowania i żerowania wielu rzadkich ptaków.
- **Rezerwat Przyrody *Skalisty Jar Libertta*** (gmina Barlinek) znajduje się na terenie Barlinecko-Gorzowskiego Parku Krajobrazowego, jest to rezerwat krajobrazowy; głównym przedmiotem ochrony są zasoby glebowe i geologiczne terenów porośniętych lasem lub borem; występują między innymi zlepieńce – skały wapienno-piaskowe o wys. do 4 m.
- **Rezerwat Przyrody *Cisy Boleszkowickie*** (Boleszkowice) jest to rezerwat leśny; znajduje się tam 439 cisów naturalnie rosnących pod okapem 150-letnich sosen

- **Rezerwat Przyrody *Czapli Ostrów*** (gmina Dębno) jest to rezerwat typu faunistycznego, na terenie wyspy na Jeziorze Ostrowiec występują liczne kolonie czapli siwej i kormoranów.
- **Rezerwat Przyrody *Tchórzyno*** (gmina Myślibórz) jest to rezerwat torfowiskowy; głównym przedmiotem ochrony jest flora terenów torfowisk powstałych w kredzie jeziornej; występuje rzadka roślinność zarastająca jezioro i tworząca podwodne łąki.
- **Rezerwat Przyrody *Długogóry*** (gmina Myślibórz) jest to rezerwat krajobrazowy; głównym przedmiotem ochrony jest buczyna pomorska oraz mieszany morenowy krajobraz; występują liczne pagórki moreny czołowej z gliny, głazy narzutowe i oczka wodne
- **Rezerwat Przyrody *Jezioro Jasne*** (gmina Myślibórz) jest to rezerwat typu florystycznego; ochronie podlega krajobraz z zespołami roślinności wodnej – wolfii bezkorzeniowej; strome zbocza dochodzą do 25 m wysokości.

Łącznie różnymi formami ochrony przyrody objęte jest w powiecie 31.967,93 ha terenów (niemal 27% powierzchni powiatu), z czego 17.163,74 ha tj. ponad połowę, stanowią lasy ochronne. Rozważane jest objęcie niektórych terenów znajdujących się w powiecie międzynarodową siecią obszarów chronionych *Natura 2000*.

5.2. Krajobraz kulturowy

Najstarszymi zabytkami w powiecie są budowle późnoromańskie i gotyckie. Można je podzielić ze względu na materiał budowlany na: granitowe i ceglane. Budowle granitowe to najczęściej kościoły w mniejszych miejscowościach. Do ich budowy wykorzystywano głazy narzutowe przyniesione w te okolice przez lądolód. Część z nich została przebudowana, zostały dobudowane wieże i zmienione wejścia. Do najciekawszych budowli tego typu zaliczyć można kościoły w: Cychrach, Czernikowie, Derczewie, Dziedzicach, Dzikowie, Karsku, Nowogródku Pomorskim, Rościnie, Rychnowie, Smolnicy, Wysokiej.

Gotyckie budownictwo ceglane występuje w powiecie myśliborskim jedynie w Myśliborzu (Kościół św. Jana Chrzciciela, Klasztor Dominikanów, bramy Nowogródzka i Pyrzycka,

baszta Prochowa, kaplice św. Gertrudy i św. Ducha) i Chwarszczanach (kaplica Tempelariuszy).

Wiek XVI i XVII były bardzo niespokojne. W tym czasie toczono na tych terenach wiele wojen. Sytuacja nie pozwalała na budowanie obiektów zarówno gospodarczych jak i sakralnych. Dopiero wiek XVIII, a szczególnie jego druga połowa przyniósł dla tych ziem ożywienie gospodarcze i budowlane. W tym czasie powstaje wiele barokowych i rokokowych budowli sakralnych, są to kościoły w: Golenicach, Dolsku, Nawrocku, Renicach, Rościnnie, Różańsku, Sulimierzu. Budowane są także pałace i dwory. W wieku XVIII i na początku wieku XIX powstaje ich na terenie powiatu bardzo wiele. Można je podzielić, ze względu na sposób budowania na: ceglane i konstrukcji ryglowej (drewniany szkielet wypełniony cegłami lub gliną). Niestety do dnia dzisiejszego pozostało ich niewiele. Pałace ceglane zachowały się w: Czernikowie, Karsku, Rościnnie. Jedyny pałac konstrukcji ryglowej zachował się w Niepołocku (obecnie w bardzo złym stanie). W XVIII wieku powstaje także późnobarokowy ratusz w Myśliborzu, kuźnia konstrukcji ryglowej w Dolsku oraz neogotycki pałac w Dolsku (ruina).

W wieku XIX i na początku wieku XX powstaje wiele kościołów **neogotyckich**: Dębno, Głazów, Gudzisz, Ławy, Kierzków, Mostkowo, Myślibórz, Namyslin, Trzcinna. W tym samym czasie powstaje wiele domów, dworków i zabudowań gospodarczych zarówno konstrukcji ryglowej jak i ceglanych z wykorzystaniem ciosów granitowych. Można je oglądać na terenie całego powiatu myśliborskiego. Na rzece Myśli wybudowano kilka elektrowni wodnych (zabytki techniki).

W zdecydowanej większości zabytki nieruchome stanowią obiekty budowlane. Wsie, w których znajdują się obiekty zabytkowe mają zabudowę ulicową, dlatego przyjęto, że oprócz nielicznych wszystkie zabytki znajdują się w zwartej zabudowie.

Zabytki znajdujące się w gminie Barlinek i Nowogródek Pomorski zlokalizowane są w północnej ich części. W pozostałych gminach, z wyjątkiem miast, zabytki zlokalizowane są równomiernie na terenie całego powiatu.

Wszystkie gminy mają opracowane „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy”, w których uwzględniono ochronę :

- 1) zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia,
- 2) innych zabytków nieruchomości znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.

Wśród obiektów zabytkowych, mogących stanowić przedmiot zainteresowania zarówno turystów, jak i osób zajmujących się zawodowo dziedzictwem kulturowym wyróżniają się:

- wczesnogotycki kościół p.w. św. Stanisława Kostki, uważany za najstarszą budowlę ceglana na tych terenach, zbudowany jako kaplica zamkowa - w 1250 r. w Chwarszczanach, gm. Boleszkowice,
- secesyjne kamieniczki przy ul. Mickiewicza, oraz ul. Armii Krajowej w Dębnie,
- kościół p.w. św. Krzyża – Sanktuarium Miłosierdzia Bożego w Myśliborzu,
- dwór barokowy z 1755 r w Karsku, . gmina Nowogródek Pomorski,
- zespół kąpieliska miejskiego nad Jeziorem Barlineckim przy ul. Sportowej w Barlinku

Miasta, a także wiele wsi powiatu, zachowały cenne elementy historycznych układów osadniczych. W licznych miejscowościach zachowały się przypałacowe parki.

Zgodnie z przyjętymi projektami dotyczącymi rozwoju turystyki na terenie powiatu funkcjonują szlaki turystyczne, których trasy przebiegają w pobliżu zabytków. W powiecie myśliborskim istnieje ponad 200 km szlaków turystycznych. Stan ich jest bardzo różny (w zależności od gminy). Większość z nich nadaje się do turystyki pieszej i rowerowej.

- Szlak Zielony (10 km) - dookoła jeziora Barlineckiego.
- Szlak zielony (25 km) jez. Wielkie - jez. Dzikie - jez. Postne - Dolsk - jez. Zieleń, Pomnik Lotników Litewskich - Pszczelnik PKS.
- Szlak Żółty (6 km) - do źródeł rzeki Płoni.
- Szlak żółty (29 km). Dębno - stacja Barnówko PKP - Ostrowiec - Różańsko - PKP Rościn Krajeński - Myślibórz
- Szlak czerwony (10 km) - Barlinek - Krzynka - Płonno - Barlinek.
- Szlak czerwony (25 km). Dargomysł - jez. Duszyń - Mostno - Barnówko - stacja PKP Dyszno - Grzymiradz - Smolnica.
- Szlak niebieski (22 km) - Barlinek - Żydowo - Niepołcko - rezerwat "Skalisty Jar Libberta" - Równo.

- Szlak niebieski (12 km) Myślibórz - cmentarz wojenny - Dąbrowa - J. Łubie - Głazów.
- Szlak niebieski (18 km) Lipiany - Osetna - J. Chłop - J. Grochacz - Derczewo - Sitno - Tetyń.
- Szlak niebieski (30 km) Sarbinowo - Chwarszczany - Gudzisz - Dargomyśl - Oborzany - Dębno - Oborzany - Smolnica - Jez. Czaple - jez. Promień , Warnice.
- Szlak czarny (18 km) Warnice - Krężelin - Dyszno - Ostrowiec - Dolsk.

5.3. Zabytki z terenu powiatu myśliborskiego wpisane do rejestrów zabytków województwa zachodniopomorskiego

5.3.1. Zabytki nieruchome

Ogółem na terenie powiatu myśliborskiego w ewidencji znajduje się 1 967 zabytków nieruchomych.

Rozmieszczenie zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru prowadzonego przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków:

- wieś 104,
- miasto 39.

Wojewódzki Konserwator Zabytków prowadzi rejestr zabytków wpisanych i wytypowanych do wpisu. Do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. W trybie określonym w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwę geograficzną, historyczną lub tradycyjną tego zabytku. Wpis do rejestru historycznego układu urbanistycznego, ruralistycznego lub historycznego zespołu budowlanego nie wyłącza możliwość wydania decyzji o wpisie do rejestru wchodzących w skład tych układów lub zespołu zabytków nieruchomych. Wpisanie zabytku nieruchomego do rejestru ujawnia się w księdze wieczystej danej nieruchomości na

wniosek Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, na podstawie decyzji o wpisie do rejestru tego zabytku.

W odniesieniu do tego typu obiektu ochronie podlega jego forma architektoniczna we wszystkich jej elementach, w tym: wysokość, forma dachu, kompozycja elewacji wraz z detalem architektonicznym i stolarką, materiał budowlany. Ochronie podlega również funkcja obiektu, której ewentualna zmiana wymaga zgody Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Warunkami ochrony są:

- trwałe zachowanie formy architektonicznej i substancji budowlanej obiektu wpisanego do rejestru zabytków;
- utrzymanie otoczenia obiektu zabytkowego zgodnie z historycznym zagospodarowaniem, np. cmentarza w otoczeniu kościoła;
- wszelkie zmiany w obiekcie zabytkowym wymagają zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

WYKAZ OBIEKTÓW WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTEKÓW WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO z TERENU POWIATU MYŚLIBORSKIEGO

L.p	Gmina	Nr rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Miejscowość - Adres	Obiekt
1.	Barlinek	433/95	08.12.1995	Barlinek ul. Szpitalna 11	budynek "A" szpitala
2.		126	06.08.2003	Barlinek ul. Fabryczna 12	budynek d. mieszk.-admin. fabryki maszyn rolniczych
3.		A-276	15.09.2006	Barlinek ul. 1 Maja 13A	dom
4.		27	16.02.2000	Barlinek ul. Sportowa 2a	kąpielisko miejskie
5.		A-165	19.03.2004	Barlinek ul. Św. Bonifacego 13a	kościół pw. Św. Bonifacego
6.		A-306	02.04.2007	Barlinek ul. Górna 8	kościół nowoapostolski, ob. cerkiew prawosławna
7.		293/79	22.11.1979	Barlinek ul. Kościelna 3	kościół Niepokalanego Serca NMP
8.		354/91	02.04.1991	Barlinek ul. Św. Bonifacego 37/38	młyn-papiernia
9.		294/79	22.11.1979	Barlinek	obwarowania miejskie
10.		292/79	22.11.1979	Barlinek	Stare Miasto
11.		123	11.04.2003	Barlinek ul. Pelczycka 3	willa
12.		382	30.12.2008	Barlinek ul. Fabryczna 3,4	młyn (zespół) /otoczenie/
13.		96	30.04.2002	Barlinek ul. Strzelecka 23	willa
14.		602	30.03.2010	Barlinek ul. Jeziorna 4,5	budynek magazynu d. fabryki krzesel i innych mebli do siedzenia wraz z willą właściciela fabryki i ogródkiem
15.		267/79	22.08.1979	Dziedzice	kościół
16.		262/79	20.08.1979	Dzikowo	kościół

17.		A-370	15.09.2008	Janowo	pałac	
18.		A-370	15.09.2008	Janowo	park	
19.		A-370	15.09.2008	Janowo	zabudowa folwarczna	
20.		125	06.06.2003	Niepołocko	dwór	
21.		125	06.06.2003	Niepołocko	park dworski	
22.		448	12.12.1963	Równo	kościół (ruina)	
23.		341	12.09.1958	Rychnów	kościół	
24.		A-238	03.07.2007	Stara Dziedzina	park dworski	
25.		A-314	03.07.2007	Stara Dziedzina	dwór i zespół zabudowy folwarcznej	
26.		A-80	10.10.2001	Strąpie	dwór	
27.		A-80	10.10.2001	Strąpie	park dworski	
28.		A-80	10.10.2001	Strąpie	zabudowa folwarczna	
29.	Boleszkowice	488	22.12.1965	Boleszkowice	kościół	
30.		243/79	27/04.1979	Chwarszczany	kościół	
31.		397	18.11.1963	Wysoka	kościół	
32.		275/79	05.10.1979	Wysoka	park dworski	
33.	Dębno	274/79	05.10.1979	Barnówko	park dworski	
34.		119	04.07.1956	Cychry	kościół	
35.		383/92	13.03.1992	Dargomyśl	domek myśliwski (ob. leśniczówka)	
36.		794	09.02.2011	Dębno ul. Baczewskiego 20	willa /otoczenie/	
37.		795	02.02.2011	Dębno ul. Piłsudskiego 5	willa ob. ratusz	
38.		114	03.07.1956	Dargomyśl	kościół	
39.		97	10.06.2002	Dębno ul. Armii Krajowej 2	kamienica	
40.		98	10.06.2002	Dębno ul. Armii Krajowej 4	kamienica	
41.		A-341	25.03.2008	Dębno ul. Armii Krajowej 6	poczta	
42.		213/77	29.08.1977	Dębno	kościół ŚŚ. Piotra i Pawła Ap.	
43.		436/96	17.09.1996	Dębno ul. Baczewskiego 3	willa	
44.		417/92	16.11.1992	Dębno ul. Baczewskiego 5	willa	
45.		35	15.05.2000	Dębno ul. Mickiewicza 32	willa	
46.		A-200	18.01.2005	Dębno ul. Mickiewicza 43	willa	
47.		376	17.12.2008	Dębno ul. Mickiewicza 61	wodociągowa wieża ciśnień	
48.		415/92	27.10.1992	Dolsk	cmentarz	
49.		415/92	27.10.1992	Dolsk	kościół MB Częstochowskiej	
50.		269/79	24.09.1979	Dolsk	kuźnia	
51.		268/79	24.09.1979	Dolsk	młyn wodny (ruina)	
52.		301/79	31.12.1979	Dolsk	pałac (ruina)	
53.		225/77	08.09.1977	Dolsk	park dworski	
54.		251	22.10.1957	Dyszno	kościół	
55.		226/77	10.09.1977	Dyszno	park dworski	
56.		228/77	10.09.1977	Grzymiradz	park dworski	
57.		494	22.12.1965	Oborzany	kościół	
58.		227/77	10.09.1977	Ostrowiec	park dworski	
59.		252	22.10.1957	Różańsko	kościół	
60.		63	25.04.2001	Sarbinowo	cmentarz	
61.		63	25.04.2001	Sarbinowo	kościół	
62.		230/77	10.09.1977	Smolnica	cmentarz	
63.		230/77	10.09.1977	Smolnica	park dworski	
64.		149	31.07.1956	Smolnica	kościół	
65.		A-377	17.12.2008	Smolnica	pałac	
66.		328/90	10.12.1990	Warnice	cmentarz	
67.		328/90	10.12.1990	Warnice	kościół	
68.		229/77	10.09.1977	Warnice	park dworski	
69.		Myślibórz	A-225	23.09.2005	Chłopowo	kościół
70.			A-225	23.09.2005	Chłopowo	cmentarz przykościelny
71.			442	12.12.1963	Chłopowo	pałac (do skreślenia z rej.)
72.			112	27.07.1956	Czerników	kościół

73.		435/96	16.09.1996	Czerników	pałac
74.		235/78	07.02.1978	Czerników	park dworski
75.		224/77	08.09.1977	Czólnów	cmentarz
76.		224/77	08.09.1977	Czólnów	park dworski
77.		156	05.01.2004	Czólnów	kościół (ruina)
78.		222/77	30.08.1977	Dąbrowa	park dworski
79.		115	27.07.1956	Derczewo	kościół
80.		223/77	08.09.1977	Derczewo	park dworski
81.		218/77	30.08.1977	Dzierzgów	park dworski
82.		488	26.10.2009	Głazów	kościół
83.		488	26.10.2009	Głazów	cmentarz przykościelny
84.		232/78	07.02.1978	Golczew	park dworski
85.		215/77	29.08.1977	Golenice	cmentarz
86.		215/77	29.09.1977	Golenice	park dworski
87.		447	12.12.1963	Golenice	kościół MB Królowej Polski
88.		295/79	13.12.1979	Golenice	oficyna budynek bramny
89.		295/79	13.12.1979	Golenice	pałac
90.		234/79	07.02.1979	Kierzków	park dworski
91.		A-295	19.12.2006	Kruszwin	kościół
92.		233/78	07.02.1978	Kruszwin	park dworski
93.		162	28.01.2004	Ławy	kościół
94.		162	28.01.2004	Ławy	cmentarz przykościelny
95.		14	29.10.1999	Myśliborzyce	kościół
96.		324/90	09.01.1990	Myślibórz, ul. Boh. Warszawy 77	budynek (ob. klasztor),
97.		374/91	12.11.1991	Myślibórz, ul.: Celna, Daszyńskiego	cmentarz komunalny
98.		A-208	10.03.2005	Myślibórz, ul. Buczka 11	dom
99.		220	25.02.1957	Myślibórz, ul. Pionierów 23	dom
100.		248/79	27.04.1979	Myślibórz	kaplica Św. Ducha, (ob. Muzeum)
101.		251/79	27.04.1979	Myślibórz	kaplica Św. Gertrudy
102.		247/79	27.04.1979	Myślibórz	kapliczka jerozolimska
103.		252/79	27.04.1979	Myślibórz	kościół i klasztor, poddominikański
104.		246/79	27.04.1979	Myślibórz	kościół, Św. Jana Chrzciciela
105.		249/79	27.04.1979	Myślibórz	obwarowania miejskie
106.		A-203	04.02.2005	Myślibórz, ul. Rynek im. Jana Pawła II 16	poczta
107.		250/79	27.04.1979	Myślibórz, ul. Rynek im. Jana Pawła II 1	ratusz
108.		37	22.04.1955	Myślibórz	Stare Miasto
109.		28	23.02.2000	Myślibórz, ul. Łużycka 4	d. szpital Św. Gertrudy
110.		17	22.12.1999	Myślibórz, ul. 1 Maja 19	d. urząd powiatowy
111.		299/79	13.12.1979	Myślibórz	wiatrak holenderski
112.		434/96	04.04.1996	Myślibórz, ul. Cienista	wieża ciśnień
113.		526	22.12.1965	Nawrocko	cmentarz
114.		526	22.12.1965	Nawrocko	kościół
115.		216/77	29.08.1977	Nawrocko	park dworski
116.		220/77	30.08.1977	Otanów	park dworski
117.		237/78	07.02.1978	Pniów	park dworski
118.		94	13.03.2002	Pszczelnik	pomnik lotników litewskich
119.		487	12.12.1963	Renice	kościół
120.		A-337	01.02.2008	Renice	pałac ob. Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy
121.		A-337	01.02.2008	Renice	park pałacowy
122.		A-337	01.02.2008	Renice	wieża ciśnień
123.		254	22.10.1957	Roścín	kościół (nieużytkowany)
124.		253	22.10.1957	Roścín	kościół Św. Rocha
125.		259	22.10.1957	Roścín	pałac
126.		65	27.04.2001	Roścín	park dworski

127.		217/77	29.08.1977	Sitno	cmentarz
128.		217/77	29.08.1977	Sitno	park dworski
129.		A-269	22.08.2006	Sitno	kościół pw. św. Andrzeja Boboli
130.		A-271	22.08.2006	Sitno	dwór
131.		219/77	30.08.1977	Sulimierz	cmentarz
132.		219/77	30.08.1977	Sulimierz	park dworski
133.		449	12.12.1963	Sulimierz	kościół
134.		221/77	30.08.1977	Tarnowo	park dworski
135.	Nowogródek Pomorski	109	21.12.2002	Giżyn	kościół nieużytkowany
136.		214/77	29.08.1977	Giżyn	park dworski
137.		243	22.10.1957	Karsko, ul Mieszka I 18	dwór z 1755 r.
138.		757	20.04.1974	Karsko, ul Mieszka I 18	dwór z XVII w.
139.		126	04.07.1956	Karsko, ul Mieszka I 20	kościół
140.		239/78	07.02.1978	Karsko, ul Mieszka I 18	park dworski
141.		138	31.07.1956	Nowogródek Pomorski, ul. 700- lecia 3	kościół

5.3.2. Zabytki archeologiczne

Na terenie powiatu wpisanych do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków zostało 6 zabytków archeologicznych, z których 4 to grodziska zlokalizowane w gminie Boleszkowice i Myślibórz. Pozostałe zabytki archeologiczne to cmentarzysko w miejscowości Dziedzice gm. Barlinek oraz osada (stanowisko archeologiczne) w miejscowości Derczewo gm. Myślibórz

5.3.3. Zabytki ruchome

Zabytki ruchome w powiecie myśliborskim wpisane do rejestru zabytków województwa pomorskiego to wyposażenie kościołów w: Barlinku, Sarbinowie, Dysznie, Warnicach (gm. Dębno), Chwarszanach (gm. Boleszkowice), Golenicach, Myśliborzu (gm. Myślibórz) oraz Karsku i Nowogródka Pomorskim (gm. Nowogródek Pomorski). Składają się na nie: ołtarze główne i boczne, ławy, konfesjonały, ambony, chrzcielnice, meble, naczynia liturgiczne, wota, kurdybany, rzeźby, obrazy, świeczniki, tabernakula, feretrony, dzwony.

6. Analiza SWOT

Mocne strony (+):

- atrakcyjne położenie powiatu pod względem krajobrazowym,
- dostępność komunikacyjna
- bliskość przejść granicznych,
- znaczne rozpoznanie zasobów dziedzictwa kulturowego z terenu powiatu,
- duża ilość obiektów zabytkowych,
- duża ilość obszarów chronionego krajobrazu,

Słabe strony (-):

- słaba tożsamość kulturowa
- brak aktualnych planów zagospodarowania przestrzennego gmin,
- brak wypracowanych programów wspierania ochrony zabytków,
- niewystarczająca świadomość społeczna o konieczności należytego dbania o zabytki,
- mała promocja zasobów dziedzictwa kulturowego powiatu jako towaru turystycznego,
- zły stan techniczny obiektów zabytkowych.

SZANSE:

- rozwój infrastruktury turystycznej, w tym agroturystyki,
- poszerzenie tras turystycznych i szlaków o miejsca i obiekty zabytkowe,
- rozbudowa baz turystycznych z wykorzystaniem obiektów i obszarów o wartościach historycznych i kulturowych,
- uwzględnienie potrzeb ochrony w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin,
- aktywność organizacji pozarządowych w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego,
- zwiększenie możliwości w zakresie wsparcia finansowego prac konserwatorskich z różnych źródeł

ZAGROŻENIA:

- samowolne działania na zabytkach bez uzgodnień konserwatorskich,
- brak gotowych projektów budynków mieszkalnych i gospodarczych nawiązujących do miejscowej tradycji, które można by było wykorzystać przy realizacji kolejnych inwestycji,
- brak nakładów z budżetów samorządowych na odnowę obszarów i obiektów zabytkowych,
- brak wypracowanych działań na rzecz dofinansowania prac remontowych, konserwatorskich czy renowacyjnych przy zabytkach,
- brak działań w celu pozyskania środków Unii Europejskiej na ochronę zabytków,
- przypisywanie powiatom nowych zadań bez zabezpieczenia finansowego.

7. Cele strategiczne Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2012-2016

Cel I: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu,

Cel II: Uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej.

Cel III: Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania.

Cel IV: Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego.

Cel V: Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.

Cel VI: Zainteresowanie władz samorządowych szczebla gminnego problematyką ochrony szeroko pojętego dziedzictwa kulturowego.

W niniejszym programie opieki nad zabytkami powiatu myśliborskiego przyjęto jako główne cele III, IV, V, VI

W realizację powiatowego programu opieki nad zabytkami wykorzystane zostaną instrumenty ogólne – określone w programach rządowych i wojewódzkich, w tym w Krajowym Programie Opieki nad Zabytkami oraz w innych dokumentach o charakterze planistycznym i strategicznym, a także narzędzia i środki własne Starostwa Powiatowego oraz partnerów uczestniczących w realizacji programu – Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, państwowych i samorządowych instytucji kultury, jednostek samorządu terytorialnego, kościołów oraz organizacji pozarządowych. Powodzenie realizacji programu wymaga współdziałania starostwa zarówno z jednostkami samorządu położonych na terenie powiatu jak i organizacji pozarządowych spełniających istotną rolę w ochronie i popularyzacji dziedzictwa kulturowego.

Zakłada się, że cele zakreślone w powiatowym programie opieki nad zabytkami będą osiągane w wyniku:

- współpracy władz powiatu z Zachodniopomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,

- współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz organizacjami pozarządowymi i stowarzyszeniami, których działania obejmują m.in. ochronę walorów krajobrazowych i kulturowych,
- współpracy z właścicielami oraz zarządcami obiektów,
- inicjatywy własnej władz powiatu.

8. Kierunki i zakres działań dla realizacji celów powiatowego programu opieki nad zabytkami

Realizacji sformułowanych wyżej celów służyć będą następujące działania:

1. Prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i budowlanych przy obiektach zabytkowych nieruchomych będących własnością powiatu; zabezpieczenie i utrzymanie tych obiektów oraz ich otoczenia w jak najlepszym stanie; korzystanie z nich w sposób zapewniający trwałe zachowanie ich wartości. Zapewnienie warunków do naukowego badania i dokumentowania obiektów zabytkowych
2. Udzielanie na wniosek zainteresowanych podmiotów dotacji celowych na sfinansowanie lub dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub budowlanych przy obiektach zabytkowych z terenu powiatu myśliborskiego wpisanych do rejestru zabytków nie będących własnością powiatu, w szczególności obiektów architektury i budownictwa, zabytków ruchomych i zabytków archeologicznych. Zamieszczenie informacji o możliwości ubiegania się o taką dotację na stronie internetowej starostwa i w innych mediach. Zasady udzielania dotacji powinny zostać określone w drodze Uchwały Rady Powiatu. Kryterium udzielenia dotacji jest zły stan techniczny obiektu oraz istotne jego znaczenie zabytkowe, historyczne, artystyczne lub naukowe. Dotacja może być udzielona osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej mającej tytuł prawny do obiektu. Program prac oraz kosztorys winny być uzgodnione z Zachodniopomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

3. Wydawanie przez Starostę na wniosek Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków decyzji o zabezpieczeniu obiektów zabytkowych zagrożonych zniszczeniem lub uszkodzeniem w formie ustanowienia czasowego zajęcia do czasu usunięcia zagrożenia lub – o ile usunięcie zagrożenia nie jest możliwe – wywłaszczenie tych obiektów na wniosek Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków przez Starostę na rzecz Skarbu Państwa lub gminy, na terenie której położony jest ten obiekt.

4. Ustanawianie przez starostę na wniosek Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków społecznych opiekunów zabytków; cofanie ustanowienia społecznych opiekunów zabytków; prowadzenie listy społecznych opiekunów zabytków; wydawanie osobom fizycznym legitymacji społecznego opiekuna zabytków; wydawanie zaświadczeń osobom prawnym lub innym jednostkom organizacyjnym pełniącym funkcję społecznego opiekuna zabytków. Zgodnie z art. 102 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami społecznym opiekunem zabytków może być osoba posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych, niekaralna, posiadająca wiedzę w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami. Funkcję społecznego opiekuna zabytków może sprawować też osoba prawna lub inna jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej. Zadaniem społecznych opiekunów zabytków jest podejmowanie działań związanych z zachowaniem wartości zabytków i utrzymaniem ich w jak najlepszym stanie, upowszechnianie wiedzy o zabytkach oraz współdziałanie w tym zakresie ze Starostwem oraz Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

5. Współpraca z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz ochrony zasobów kulturowych i przyrodniczych oraz rozwoju turystyki w powiecie.

6. Umieszczanie przez starostę w uzgodnieniu z Zachodniopomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków na obiekcie zabytkowym nieruchomym wpisanym do rejestru zabytków znaku informującego o tym, iż obiekt ten podlega ochronie.

7. Upowszechnianie wiedzy o zasobach kulturowych i przyrodniczych powiatu oraz jego walorach turystycznych na stronie internetowej powiatu oraz innych dostępnych środkach masowego przekazu.

8. Wspieranie na wniosek zainteresowanych podmiotów przedsięwzięć samorządów gminnych związanych z rozwojem infrastruktury turystycznej

9. Wdrażanie powiatowego programu opieki nad zabytkami

9.1. Instrumenty prawne i instytucjonalne

W realizacji powiatowego programu opieki nad zabytkami wykorzystane zostaną instrumenty ogólne – określone w programach rządowych i wojewódzkich, w tym w Krajowym Programie Opieki nad Zabytkami oraz w innych dokumentach o charakterze planistycznym i strategicznym, a także narzędzia i środki własne Starostwa Powiatowego oraz partnerów uczestniczących w realizacji programu – Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, państwowych i samorządowych instytucji kultury, jednostek samorządu terytorialnego, kościołów oraz organizacji pozarządowych. Powodzenie realizacji programu wymaga współdziałania starostwa zarówno z jednostkami samorządu położonych na terenie powiatu jak i organizacji pozarządowych spełniających istotną rolę w ochronie i popularyzacji dziedzictwa kulturowego.

Zakłada się, że cele zakreślone w powiatowym programie opieki nad zabytkami będą osiągane w wyniku:

- współpracy władz powiatu z Zachodniopomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz organizacjami i związkami, których działania obejmują m.in. ochronę walorów krajobrazowych i kulturowych,
- inicjatywy własnej władz powiatu.

9.2. Instrumenty finansowe

Zgodnie z Ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku obowiązek sprawowania opieki nad zabytkami, w tym finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku spoczywa na osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do zabytku.

Kwestie dofinansowania prac przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków z budżetu państwa jak i budżetu samorządów reguluje Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku przy zabytku wpisanym do rejestru (Dz.U. z 2005 r. Nr 112 poz. 940).

- dotacje udzielane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z części budżetu państwa „Kultura i Ochrona Dziedzictwa Narodowego”. W gestii Ministra Kultury znajdują się także środki specjalne, np. pochodzące z dochodów płynących z gier losowych czy w ramach ogłaszanych corocznie programów.

- dotacje udzielane przez Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda.

Innym źródłem pozyskania środków w zakresie konserwacji zabytkowych parków wpisanych do rejestru zabytków oraz publikacji związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Kolejnym możliwym źródłem wsparcia jest budżet Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego w ramach przyznanej dotacji na prace zgodne z art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r.

Dodatkową możliwość wsparcia prac przy zabytkach sakralnych daje Fundusz Kościelny funkcjonujący w ramach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Jednym z celów funduszu jest dofinansowanie prac remontowo-konserwatorskich

i zabezpieczających zabytkowe obiekty sakralne. Dofinansowanie z funduszu nie obejmuje ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych.

Zgodnie z art. 81, ust.1 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, organ stanowiący powiatu może udzielać dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków w wysokości do 100% nakładów koniecznych do ich przeprowadzenia. Zasady udzielania dotacji zostały określone w Uchwale Rady Powiatu Myśliborskiego z dnia 28 czerwca 2010 r. Nr XLVII/376/2010 w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych lub znajdujących się na obszarze Powiatu Myśliborskiego

10. Ocena realizacji powiatowego programu opieki nad zabytkami powiatu myśliborskiego

Zgodnie z art. 87, ust. 5 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami za monitorowanie realizacji powiatowego programu opieki nad zabytkami odpowiada Zarząd Powiatu, który co dwa lata sporządza stosowne sprawozdanie i przedstawia je Radzie Powiatu. Niezwłocznie po zatwierdzeniu uchwałą Rady Powiatu Programu opieki nad zabytkami Powiatu Myśliborskiego, powołany zostanie zespół, który zajmie się monitoringiem realizacji programu. Zespół ten zostanie powołany uchwałą Zarządu Powiatu.

W okresach czteroletnich dokonywana będzie przez Zarząd Powiatu ocena realizacji programu. Ocena ta będzie udostępniana do publicznej wiadomości na stronie internetowej Starostwa. Z upływem czasu program może podlegać modyfikacjom i uzupełnieniom.

UCHWAŁA Nr XLVII/376/2010
RADY POWIATU W MYŚLIBORZU
z dnia 28 czerwca 2010 r.

w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych lub znajdujących się na obszarze Powiatu Myśliborskiego

Na podstawie art. 12 pkt. 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1592 z późn. zm.) i art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) Rada Powiatu w Myśliborzu uchwala, co następuje:

§ 1. Powiat Myśliborski określa zasady udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach ruchomych i nieruchomych, wpisanych do rejestru zabytków, położonych lub znajdujących się na obszarze powiatu myśliborskiego.

§ 2. Z budżetu Powiatu Myśliborskiego mogą być udzielane dotacje celowe na prace lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, znajdującym się na terenie powiatu myśliborskiego, dostępnym publicznie, posiadającym istotne znaczenie historyczne, artystyczne lub kulturowe.

§ 3. 1. O dotacje może ubiegać się każdy podmiot będący właścicielem lub posiadaczem zabytku, o którym mowa w § 2, jeżeli posiadanie to oparte jest o tytuł prawny do zabytku wynikający z użytkowania wieczystego, ograniczonego prawa rzeczowego, trwałego zarządu albo stosunku zobowiązaniowego.

2. Dotacja może być udzielona na dofinansowanie nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i prac budowlanych przy zabytkach, które wnioskodawca zamierza wykonać w roku złożenia wniosku, na podstawie zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

§ 4.1. Ilekroć w uchwale jest mowa o:

- a) pracach lub robotach budowlanych przy zabytku – należy przez to rozumieć prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków;
- b) beneficjencie – należy przez to rozumieć podmiot, któremu na zasadach określonych w niniejszej uchwale przyznano dotacje z budżetu powiatu Myśliborskiego na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku;
- c) środkach publicznych – należy przez to rozumieć publiczne środki finansowe określone przepisami o finansach publicznych.

2. Dotacja na prace lub roboty budowlane przy zabytku może finansować nakłady konieczne, obejmujące:

- 1) sporządzanie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;
- 2) przeprowadzenie badań konserwatorskich, architektonicznych lub archeologicznych;
- 3) wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
- 4) opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
- 5) wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego;
- 6) sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz;
- 7) zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;
- 8) stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;
- 9) odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
- 10) odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50 % oryginalnej substancji tej przynależności;
- 11) odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych odrzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
- 12) modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;
- 13) wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
- 14) uzupełnienie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomych o własnych formach krajobrazowych;
- 15) działania zmierzające do wyeksponowania istniejących oryginalnych elementów zabytkowych układu parku lub ogrodu;
- 16) zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonywania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których w pkt. 7 i 15;
- 17) zakup i montaż instalacji przeciwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

§ 5. 1. Dotacja z budżetu Powiatu Myśliborskiego na wykonanie prac lub robót budowlanych przy jednym i tym samym zabytku w danym roku może być udzielona w wysokości do 70 % ogółu nakładów na te prace lub roboty, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Jeżeli zabytek posiada wyjątkowa wartość historyczną, artystyczną lub naukową albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, albo gdy sytuacja wymaga niezwłocznego podjęcia prac lub robót budowlanych przy zabytku – dotacja może być udzielona w wysokości do 100 % nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót budowlanych.

3. Łączna kwota dotacji udzielonych ze środków publicznych na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauracyjnych lub robót budowlanych przy zabytku, nie może przekroczyć wysokości 100 % nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

§ 6. 1. Podstawą udzielenia dotacji - według zasad określonych w niniejszej uchwale – jest wniosek o przyznanie dotacji złożony przez podmiot, o którym mowa w § 3 ust. 1, zawierający projekt zadania, rozumianego jako projekt prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku.

2. Wniosek o udzielenie dotacji winien zawierać:

- 1) imię, nazwisko, miejsce zamieszkania wnioskodawcy lub nazwę, siedzibę i adres jednostki organizacyjnej, będącej wnioskodawcą,

- 2) dane obiektu uwidocznione w rejestrze zabytków,
- 3) tytuł prawny wnioskodawcy do władania zabytkiem,
- 4) wnioskowaną kwotę dotacji,
- 5) zakres i rodzaj prac lub robót budowlanych, które mają być objęte dotacją,
- 6) termin zakończenia prac objętych wnioskiem,
- 7) harmonogram i kosztorys przewidywanych prac lub robót budowlanych ze wskazaniem źródeł ich finansowania, w tym informacja o wysokości środków własnych,
- 8) wykaz prac lub robót budowlanych wykonanych przy danym zabytku w okresie 3 lat poprzedzających dzień złożenia wniosku z podaniem łącznej wysokości nakładów, w tym wysokości i źródeł dofinansowania otrzymanego ze środków publicznych,
- 9) informację o środkach publicznych przyznanych z innych źródeł na te same prace lub roboty budowlane przy zabytku oraz informację o wystąpieniu o takie środki do innych podmiotów.

3. Do wniosku należy załączyć:

- 1) decyzję o wpisie do rejestru zabytków obiektu, którego dotyczą prace lub roboty,
- 2) dokument potwierdzający tytuł prawny wnioskodawcy do władania zabytkiem,
- 3) dokument określający stanowisko służb ochrony zabytków, m.in. w formie decyzji o wpisie do rejestru zabytków, opinii lub pozwolenia, uzgodnionego programu prac konserwatorskich lub projektu prac budowlanych,
- 4) dokumentację fotograficzną zabytku,
- 5) wykaz prac lub robót budowlanych wykonanych przy danym zabytku w okresie 3 lat poprzedzających dzień złożenia wniosku z podaniem łącznej wysokości nakładów, w tym wysokości i źródeł dofinansowania otrzymanego ze środków publicznych;
- 6) w przypadku przedsiębiorców - informację, o pomocy publicznej otrzymanej przed dniem złożenia wniosku – sporządzoną w zakresie i według zasad określonych w art. 37 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej.

4. Wzór wniosku o udzielenie dotacji stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

5. Złożenie wniosku o dotację, o którym mowa w ust. 1, nie jest równoznaczne z przyznaniem dotacji, nie gwarantuje się również przyznania dotacji w wysokości oczekiwanej przez składającego wniosek.

6. Wnioski nie przyjęte do dofinansowania nie podlegają zwrotowi.

§ 7. 1. Wnioski o dotacje kieruje się do Zarządu Powiatu Myśliborskiego za pośrednictwem Wydziału Oświaty Kultury i Sportu.

2. Wnioski o dotacje należy składać do dnia 31 marca każdego roku kalendarzowego, z zastrzeżeniem ust. 3 i 4. O dacie złożenia wniosku decyduje data wpływu do Starostwa Powiatowego.

3. Termin składania wniosków o dotacje na rok 2010 ustala się do dnia 10 września 2010.

4. Termin, o którym mowa w ust. 2 i ust.3, nie ma zastosowania w przypadku ubiegania się o dotacje na prace interwencyjne wynikające z zagrożenia zabytku.

5. Wnioski o dotacje niekompletne lub nieprawidłowo wypełnione albo złożone po terminie nie będą rozpatrywane.

§ 8. 1. Wnioski o udzielenie dotacji opiniuje komisja powołana przez Zarząd Powiatu Myśliborskiego. Komisja przedstawia propozycję podmiotów, którym rekomenduje się udzielenie dotacji, a także wysokość kwot dotacji dla poszczególnych zadań oraz wykazu zadań, którym nie rekomenduje się udzielenia dotacji.

§ 9. 1. Dotacje przyznaje, na wniosek wydziału Oświaty, Kultury i Sportu, Zarząd Powiatu Myśliborskiego w formie uchwały, w której określa się:

- 1) Beneficjenta otrzymującego dotację,
- 2) wykaz prac i robót budowlanych przy obiekcie zabytkowym, na które przyznano dotacje,
- 3) kwotę przyznawanej dotacji.

2. Przy ustalaniu wysokości przyznawanych dotacji uwzględnia się kwotę zaplanowaną na ten cel w budżecie Powiatu Myśliborskiego.

§ 10. Przekazanie dotacji z budżetu Powiatu Myśliborskiego następuje na podstawie umowy, określającej w szczególności:

- 1) szczegółowy opis zadania, w tym cel, na jaki dotacja została przyznana, i termin jego wykonania,
- 2) wysokość udzielanej dotacji celowej i tryb płatności,
- 3) termin wykorzystania dotacji, nie dłuższy niż do dnia 31 grudnia danego roku budżetowego,
- 4) tryb kontroli wykonywania zadania,
- 5) termin i sposób rozliczenia udzielonej dotacji celowej,
- 6) termin zwrotu niewykorzystanej części dotacji celowej, nie dłuższy niż 15 dni od określonego w umowie dnia wykonania zadania,
- 7) zobowiązanie podmiotu dotowanego do stosowania przepisów ustawy prawo zamówień publicznych.

§ 11. 1. Podmiot, któremu przyznano dotację na realizację prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku, zobowiązany jest złożyć w terminie do 30 dni od daty zakończenia zadania, sprawozdanie z realizacji zadania oraz rozliczenie finansowe.

2. Sprawozdanie winno zawierać następujące dane:

- 1) całkowity koszt zadania w okresie sprawozdawczym, w tym wydatki pokryte ze środków publicznych uzyskanych od innych podmiotów;
- 2) zakres oraz kosztorys powykonawczy przeprowadzonych prac lub robót budowlanych przy zabytkach, z uwzględnieniem kosztów zakupu materiałów;

- 3) protokół odbioru przez właściwe służby konserwatorskie przeprowadzonych prac lub robót;
- 4) opisane i uwierzytelnione za zgodność z oryginałem kserokopie prawidłowych dowodów księgowych dokumentujących poniesione wydatki;
- 5) protokół z wyboru wykonawcy sporządzony zgodnie z wymogami ustawy prawo zamówień publicznych;
- 6) poświadczona za zgodność z oryginałem kopia umowy z wykonawcą;
- 7) oświadczenie o zgodności dołączonych danych ze stanem faktycznym wraz z pouczeniem o odpowiedzialności karnej.

3. Powiat Myśliborski może zobowiązać Beneficjenta do złożenia w wyznaczonym terminie sprawozdania częściowego z wykonania prac lub robót budowlanych przy zabytku.

§ 12. 1. W przypadku stwierdzenia wykorzystania dotacji niezgodnie z umową, w tym nie przedstawienia rozliczenia w terminie określonym w umowie, nieterminowego zwrotu niewykorzystanej części dotacji, podanie nieprawidłowych lub niepełnych informacji mających znaczenie dla otrzymania dotacji, podmiot który otrzymał dotację jest zobowiązany do zwrotu dotacji zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz traci prawo do ubiegania się o datację z budżetu Powiatu Myśliborskiego przez kolejnych pięć lat.

2. W przypadku częściowego lub całkowitego niewykonania dotowanego zadania bądź też niewykorzystana część przekazanych środków dotacji środki te podlegają zwrotowi do budżetu Powiatu Myśliborskiego na zasadach określonych w umowie.

§ 13. 1. Powiat Myśliborski ma prawo do kontroli rzetelności realizowanego zadania zgodnie z jego projektem oraz zawartą umową o udzieleniu dotacji, zarówno w trakcie jego realizacji, jak i po jego zakończeniu.

2. Kontrola, o której mowa w niniejszym paragrafie, przeprowadzana jest przez osoby upoważnione przez Zarząd Powiatu Myśliborskiego, polega na:

- a) sprawdzeniu rzeczywistego przebiegu realizacji celów zakładanych w zakresie dotowanego zadania pod kątem zgodności z przepisami prawa i zawartą umową;
- b) sprawdzeniu dokumentów związanych z realizacją dotowanego zadania (w szczególności znajdujących się w siedzibie podmiotu oryginałów dokumentów finansowych) pod kątem ich zgodności z przepisami prawa, umową i zasadami rachunkowości.

3. Podmioty otrzymujące dotację na realizację prac i robót budowlanych przy zabytku zobowiązane są prowadzić - w celu rozliczenia dotacji - ewidencję księgową zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oraz wydatkować środki zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych.

§ 14. Właściwa merytorycznie komórka organizacyjna Starostwa Powiatowego, prowadzi zestawienie danych o udzielonych dotacjach oraz informuje inne organy uprawnione

do udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach, o dotacjach przyznanych z budżetu Powiatu Myśliborskiego.

§ 15. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Myśliborzu.

§ 16. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego.

Przewodniczący Rady

Edward Sawicki

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 81 ust.1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 ze zm.) dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez organ stanowiący na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

Określenie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach ruchomych i nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków, położonych lub znajdujących się na obszarze powiatu myśliborskiego ma na celu realizację strategicznych zadań rozwoju powiatu, wynikających zwłaszcza z ustawy z dnia 5 czerwca 1998 o samorządzie powiatowym, która z pośród pięciu głównych celów strategii rozwoju powiatu wymienia aż trzy bezpośrednio związane z potrzebami ochrony dóbr kultury:

- zachowanie wartości środowiska kulturalnego i przyrodniczego przy uwzględnieniu potrzeb przyszłych pokoleń;
- kształtowanie i utrzymanie ładu przestrzennego;
- pielęgnowanie polskości oraz rozwój i kształtowanie świadomości narodowej i kulturowej mieszkańców.

Załącznik
do Uchwały Nr XLVII/376/2010
Rady Powiatu w Myśliborzu
z dnia 28 czerwca 2010 r.

.....
.....
(pieczęć podmiotu)

(data i miejsce złożenia oferty)

WNIOSEK
o dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie
lub roboty budowlane przy zabytku

.....
(nazwa zadania)

Wnioskowana kwota dotacji z budżetu Powiatu Myśliborskiego
..... zł

I. Dane na temat podmiotu

1) pełna nazwa

.....

2) forma prawna

.....

3) numer w Krajowym Rejestrze Sadowym lub w innym rejestrze*

.....

4)

NIP.....

.....

REGON.....

.....

5) data wpisu i numer wpisu do rejestru zabytków

.....

6) inne dane ewidencyjne, w tym tytuł prawny do władania zabytkiem

.....

7) dokładny adres:

miejsowość .....ul./nr

.....

gmina ..... powiat .....

województwo.....

8) tel. ....fax

.....

e-mail:

.....http://.....

9) nazwa banku i numer

rachunku.....

.....

.....

10) nazwiska i imiona oraz funkcje/stanowiska/ osób upoważnionych do reprezentowania podmiotu w kontaktach zewnętrznych i posiadających zdolność do podejmowania zobowiązań finansowych w imieniu podmiotu ubiegającego się o dotację z budżetu Powiatu Myśliborskiego .

.....

.....

.....

11) osoba upoważniona do składania wyjaśnień i uzupełnień dotyczących oferty (imię i nazwisko oraz nr telefonu kontaktowego)

.....

II. Opis zadania

1. Nazwa zadania

--

2. Miejsce wykonywania zadania

--

3. Dane zabytku wpisanego do rejestru

--

4. Szczegółowy zakres prac lub robót budowlanych przy zabytku, które mają być objęte dotacją

5. Cel zadania oraz zakładane rezultaty

6. Harmonogram prac lub robót budowlanych przy zabytku wraz z przewidywanym terminem realizacji zadania oraz jego zakończenia

7. Wykaz prac lub robót budowlanych wykonanych przy zabytku w okresie ostatnich 3 lat, z podaniem wielkości nakładów finansowych oraz źródła dofinansowania otrzymanego ze środków publicznych

III. Kalkulacja przewidywanych prac lub robót budowlanych (koszty realizacji zadania)

Całkowity koszt (w zł) [.....]

w tym wnioskowana wielkość dotacji (w zł)
[.....]

w tym wielkość środków własnych (w zł) [.....]

Proponowany termin przekazania dotacji
[.....]

Kosztorys ze względu na rodzaj kosztów

Lp.	Rodzaj kosztów i sposób ich kalkulacji	Koszt w zł	w tym z wnioskowanej dotacji (w zł)	w tym ze środków własnych (w zł)
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
Ogółem				

Kosztorys ze względu na źródła finansowania

Źródło finansowania	zł	%
Wnioskowana kwota dotacji		
Środki własne		
Wpłaty i opłaty uczestników projektu – z jakiego tytułu?		
Środki publiczne (podać nazwę organu). Na jakiej podstawie przyznali lub zapewnili środki finansowe?		
Sponsorzy prywatni (podać nazwę). Na jakiej podstawie przyznali lub zapewnili środki finansowe?		
Ogółem		100%

Uwagi mogące mieć znaczenie przy ocenie kosztorysu

.....
.....
.....

Pozafinansowy wkład własny w realizację zadania (np. świadczenia wolontariuszy)

.....
.....
.....

IV. Inne wybrane informacje dotyczące zadania

1. Partnerzy biorący udział w realizacji zadania (ze szczególnym uwzględnieniem organów administracji publicznej)

2. Dodatkowe uwagi lub informacje wnioskodawcy

.....
.....

Oświadczam / my, że:

1) wszystkie podane we wniosku informacje są zgodne z aktualnym stanem prawnym faktycznym.

.....
(pieczętka i podpis osoby upoważnionej lub podpisy osób upoważnionych do składania oświadczeń woli w imieniu podmiotu)

Obowiązkowe załączniki:

1. Potwierdzona za zgodność z oryginałem kserokopia wpisu do rejestru zabytków,
2. Dokument potwierdzający tytuł prawny wnioskodawcy do władania zabytkiem,
3. Fotograficzna dokumentacja zabytku,
4. Oświadczenie o braku zobowiązań publiczno-prawnych wobec budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego,
5. Aktualne (ważne w okresie realizacji zadania wskazanego we wniosku) zezwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy obiekcie zabytkowym, które obejmuje zadanie wskazane we wniosku (oryginał lub ew. potwierdzona kopia)
6. Inne załączniki oraz ewentualne referencje

.....

Poświadczenie złożenia wniosku

Weryfikacja sprawozdania z wykorzystania dotacji:

1. Sprawdzono pod względem merytorycznym .....

2. Sprawdzono pod względem finansowym .....

